

Werkboek

Strategie en actieplan verduurzamen sport

Werkboek Strategie en actieplan verduurzamen sport

Dit werkboek helpt jouw sportbond stap voor stap bij het ontwikkelen van een concreet, realistisch en toekomstgerichte strategie en actieplan voor het verduurzamen van jullie sport. Elk hoofdstuk bevat toelichting, voorbeelden, opdrachten en formats. Je kunt het document direct gebruiken om met bestuur, directie, verenigingen en partners tot een gedragen duurzaamheidsstrategie te komen. Zie ook ter referentie de vereniging NOC*NSF haar [strategie Duurzaamheid](#).

Het document is opgedeeld in zes hoofdstukken:

Hoofdstuk 1: Context & identiteit en ambitie van de sport

Hoofdstuk 2: Stakeholders & materialiteit

Hoofdstuk 3: Rol & ambitie van de bond

Hoofdstuk 4: Visie, focus & doelen

Hoofdstuk 5: Governance & actieplan

Hoofdstuk 6: Samenvatting

In de bijlagen zijn er formats terug te vinden die je kunnen helpen om de onderdelen uit te werken.

Bij vragen kun je contact opnemen met Niels Dokkuma, programmamanager Duurzaamheid via niels.dokkuma@nocnsf.nl

Arnhem, 2026

Hoofdstuk 1:

Context & identiteit van de bond

1.1 Achtergrond van de sport

In dit deel beschrijf je de identiteit van de sport. Dit is essentieel omdat duurzaamheid geen losstaand onderwerp is, maar moet aansluiten op de kernwaarden van jullie sport en organisatie. Je legt hier vast wie jullie zijn, wat jullie drijft en welke maatschappelijke rol jullie spelen.

Voorbeelden van onderdelen die je hier kunt beschrijven:

- Missie en visie van de sportbond
- Historie en ontwikkeling van de sport
- Verenigingsstructuur en ledenbestand
- Waarden en cultuur van de sport

Opdracht: Beschrijf in maximaal tien regels de unieke identiteit van jullie sport.

1.2 Missie van de sportbond

In dit deel beschrijf je de al van toepassing zijnde missie van jouw sportbond. De missie geeft richting aan alle activiteiten en keuzes van de organisatie. Het is belangrijk dat deze missie niet alleen de sport zelf weerspiegelt, maar ook hoe jullie bijdragen aan bredere maatschappelijke doelen. Hier leg je vast wat jullie nastreven, waarom jullie bestaan en welke impact jullie willen maken op sporters, verenigingen en de samenleving.

Voorbeeld: de missie van NOC*NSF is "Nederland: het sportiefste land ter wereld".

Opdracht: Neem de huidige missie van jullie sportbond hier over.

1.3 Duurzaamheid & onze sport

Duurzaamheid raakt elke sport op een andere manier. Weersomstandigheden, infrastructuur, materialen en gezondheid spelen per discipline een andere rol. Door deze context te analyseren, begrijp je waarom verduurzaming urgent en relevant is voor jullie sport.

Voorbeelden van mogelijke verbanden:

- Indoor sporten hebben hoge energiebehoeftes voor verlichting, ventilatie en verwarming.
- Mobiliteit van sporters, teams en publiek vormt vaak een van de grootste impactpunten op de CO₂-footprint.
- Outdoor sporten zijn gevoelig voor hitte, droogte en neerslagverandering.
- Materialen zoals ballen, schoeisel, kleding, netten, boten, matten of kunstgras hebben een circulaire uitdaging.
- Voeding heeft ook een duidelijke milieu-impact voor sport.

Opdracht: Beschrijf de drie tot vijf belangrijkste manieren waarop duurzaamheid jullie sport raakt.

Hoofdstuk 2: Stakeholders & materialiteit

2.1 Stakeholders in beeld

Een effectief duurzaamheidsplan staat of valt met de betrokkenheid van de juiste stakeholders. Denk aan verenigingen, sporters, gemeenten, sponsors en leveranciers, etc. In deze stap breng je in kaart wie invloed heeft op verduurzaming, wie geraakt wordt door beslissingen en wie kan bijdragen aan oplossingen.

Opdracht: Gebruik onderstaande categorieën om stakeholders te benoemen:

- Intern: bestuur, medewerkers, commissies, topsporters
- Extern: sporters, verenigingen, accommodaties, NOC*NSF, sponsors, gemeenten, leveranciers, etc.

Vul vervolgens een stakeholdertabel (zie bijlage 1) in met invloed, belang en verwachtingen.

2.2 Materialiteitsanalyse

De materialiteitsanalyse helpt bepalen welke duurzaamheidsthema's voor jullie sport het meest relevant zijn. Hiermee creëer je focus en voorkom je dat het plan te breed en onrealistisch wordt. De analyse is gebaseerd op twee assen: (1) hoe thema's intern beoordeeld worden, en (2) hoe deze thema's extern beoordeeld worden. Hieruit krijg je een beeld van welke thema's het meest passend zijn voor jouw bond.

Stappenplan:

1. Breng alle mogelijke duurzaamheidsthema's in kaart.
2. Laat deze intern en extern toetsen.
3. Plaats ze in een materialiteitsmatrix.
4. Selecteer de top vijf thema's voor jullie bond.

Opdracht: Maak een lijst met minstens tien mogelijke duurzaamheidsthema's en beoordeel ze per criterium.

Hoofdstuk 3: Rol van de bond

3.1 Onze huidige rol

Voordat je nieuwe ambities formuleert, is het belangrijk om vast te leggen waar de bond momenteel staat. Welke initiatieven zijn al gestart? Welke beleidsdocumenten bestaan er al? Hoe bewust zijn verenigingen en sporters bezig met duurzaamheid?

Opdracht: Beschrijf de huidige rol van de bond in maximaal tien regels.

Checklist om te beoordelen waar je staat:

- Is duurzaamheid onderdeel van bestaand beleid?
- Zijn verenigingen al actief bezig met verduurzaming?
- Zijn er partners of sponsors betrokken bij maatschappelijke thema's?
- Bestaat er al een duurzaamheidscommissie, -coordinator of -team?

3.2 Geambieerde rol

De geambieerde rol geeft richting: wat wil de bond betekenen op het gebied van duurzaamheid? Niet elke bond hoeft koploper te zijn. Niets doen is echter ook geen optie. Belangrijk is dat de rol geloofwaardig, haalbaar en passend is bij de organisatie.

Typische rollen die sportbonden kiezen:

- Verbinder: de bond brengt belangrijke partijen bij elkaar.
- Promotie: de bond zet zich middels campagnes in voor duurzaamheid.
- Voorloper: de bond geeft richting en stelt normen.
- Facilitator: de bond ondersteunt clubs met tools en kennis.
- Voorbeeldrol: de bond maakt eigen bedrijfsvoering inclusief de topsport duurzamer.

Opdracht: Kies zo'n twee tot drie rollen en beschrijf per rol waarom deze past bij jullie sport.

Hoofdstuk 4:

Visie, focus & doelen

4.1 Visie

De visie beschrijft het toekomstbeeld voor jullie sport op het gebied van duurzaamheid. Het moet ambitieus zijn, maar ook inspirerend en richtinggevend voor verenigingen en sporters.

Voorbeeld: de duurzaamheid visie van NOC*NSF is "Toekomstbestendig sportplezier".

Opdracht: Formuleer een inspirerende visie in één krachtige zin of korte alinea. Het moet vooral herkenbaar en goed te onthouden zijn voor de eigen sport.

4.2 Focus

Om de visie te realiseren, selecteer je thema's die centraal staan in het beleid. Deze thema's komen rechtstreeks voort uit de materialiteitsanalyse. Focusgebieden moeten concreet, relevant en haalbaar zijn.

Voorbeelden van veel voorkomende focusgebieden:

- Aanpassen van sport aan een veranderend klimaat (adaptatie)
- Voorkomen van klimaatverandering door CO₂ uitstoot naar beneden te brengen (mitigatie), verder gespecificeerd in bijvoorbeeld:
 - o Duurzame accommodaties & energie
 - o Mobiliteit & reizen
 - o Natuur, biodiversiteit & water
 - o Circulariteit & afvalreductie
 - o Voeding & de eiwittransitie

Opdracht: Kies drie tot vijf focusgebieden en motiveer waarom deze voor jullie sport prioriteit hebben.

4.3 Doelen 2030 of 2032

Doelen zijn concreet gemaakte ambities. Voor elk thema formuleer je doelen voor bijvoorbeeld 2030 of 2032, om het activerend maar ook realistisch te maken. Aangevuld met kritische prestatie indicatoren (KPI's) en tussenmijlpalen. Doelen moeten SMART zijn: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

Opdracht: Vul voor elk gekozen thema de volgende velden in:

- Hoofddoel 2030 of 2032
- KPI's
- Definition of Done
- Tussenschappen (bijv. 2026, 2028)

A large, empty light gray rectangular box intended for writing the goals and indicators.

Hoofdstuk 5:

Governance en actieplan

5.1 Governance

Een goed plan heeft structuur, eigenaarschap en duidelijke afspraken nodig. Zonder governance blijven doelstellingen losse ideeën. In dit hoofdstuk leg je vast wie verantwoordelijk is, hoe monitoring verloopt en op welke manier stakeholders worden meegenomen.

Checklist governance:

- Is er commitment door het leiderschap (bestuur/raad van toezicht/directie)?
- Is er een duurzaamheidsverantwoordelijke?
- Is er een jaarplanning met doelen?
- Zijn er rapportagemomenten afgesproken?
- Is communicatie intern en richting leden georganiseerd?

5.2 Acties per thema

Nu de focus, ambitie, doelen en governance allemaal helder zijn kunnen we richting een gericht actieplan. Deze acties maken het plan concreet en deze zouden gezamenlijk ervoor moeten zorgen dat je jullie duurzaamheidsdroom gaat waarmaken.

Opdracht: Vul per doel vijf passende acties in. Gebruik hiervoor het hulpdocument 'Format Excel Acties Duurzaamheid'

Hoofdstuk 6:

Samenvatting in een one-pager

De laatste stap van dit plan is het opmaken van een one-pager van je strategie duurzaamheid. Deze one-pager vangt in een pagina jullie hele duurzaamheid strategie. Dit helpt je om je verhaal duidelijk en compact uit te kunnen leggen. Intern is dit waardevol om je collega's mee te kunnen krijgen in de duurzame ambities van je bond. Extern helpt het om aan stakeholders en (potentiële) partners te kunnen vertellen waar de bond voor staat.

Strategie Duurzaamheid

logo sportbond

Ambitie De missie van de sportbond	Vul hier in...				
Visie Op duurzaamheid met link naar de sportkern	Vul hier in...				
Focus Waar onze sportbond op inzet	Vul hier in ...	Vul hier in ...	Vul hier in ...		
Doelen 2030 of 2032 CO ₂ , circulariteit, biodiversiteit, water, etc. Wat willen we bereiken?	Vul hier in ...	Vul hier in ...	Vul hier in ...	Vul hier in ...	
Thema's 2030 of 2032 Met onderliggende targets.	<i>Energie*</i>	<i>Mobiliteit</i>	<i>Natuur</i>	<i>Materialen</i>	<i>Voeding</i>
	Vul hier in ...	Vul hier in ...	Vul hier in ...	Vul hier in ...	Vul hier in ...

*De thema's van NOC*NSF zijn als voorbeeld toegevoegd.

Het Invulcanvas Strategie Duurzaamheid.

Bijlage 1: Lijst met belangrijkste interne en externe stakeholders

Intern

Bijvoorbeeld: bestuur, afdelingen, sporters, etc.

Extern

Bijvoorbeeld: accommodaties, sponsors, gemeenten, NOC*NSF, etc.

Bijlage 2: Materialiteitsanalyse

